



Stichting Beter Zeist

Secretariaat:
Griffensteijnseplein 22
3703 BG Zeist
T: 06-46082657
KvKnr.:30250364
NL98 INGB 0005 8035 12
E: beterzeist@gmail.com
W: www.beterzeist.nl

Aan de gemeenteraad van Zeist

Zeist, 17 mei 2021

Betreft: Inspraakreactie Biodiversiteitsvisie Zeist

Geachte raad,

Inleiding

In onderstaande inspraakreactie wordt allereerst ingegaan op de het eindrapport Biodiversiteitsvisie Zeist. Onvoldoende duidelijkheid bestaat over de beleidsmatige en juridische status en betekenis van het document. Verder worden enkele inhoudelijke opmerkingen over het rapport gemaakt.

Daarna wordt gereageerd op het raadsvoorstel. Wij vinden het zeer teleurstellend dat het voorstel zowel financieel als inhoudelijk geen recht doet aan het belang en de reikwijdte van de visie. Voornamelijk tegels lichten, gras en planten langer laten groeien en enkele activiteiten in het kader van Samen Duurzaam Zeist is een te beperkte vertaling van de visie.

Verder wordt aanbevolen om op basis van de nog iets aangevulde visie een operationeel uitvoeringsplan op te stellen met voldoende meerjarenbudget en inspraak. En vervolgens op soortgelijke wijze ten minste vierjaarlijks een uitvoeringprogramma.

De gemeente Zeist maakt deel uit van een bijzonder gebied met veel natuur- en cultuurwaarden. Het ligt enerzijds op en langs de Heuvelrug en anderzijds in de Kromme Rijnstreek. Die combinatie zorgt voor een bijzondere biodiversiteit die we moeten behouden voor de komende generaties. Dat is zeker de moeite waard.

1. Het eindrapport Biodiversiteitsvisie Zeist

Het eindrapport “ Samen voor meer biodiversiteit in Zeist!” van Bureau Waardenburg is een inspirerend document. Het is in opdracht van de gemeente geschreven. In het voorwoord staat wat de bedoeling is van het rapport (onderstreping door Beter Zeist):

“Deze biodiversiteitsvisie biedt handvatten voor de gemeente in het beheer van de openbare ruimte, maar daarnaast ook voor bijvoorbeeld inwoners en projectontwikkelaars. Het plan vormt hiermee een eerste stap in de ontwikkeling van het thema biodiversiteit in het gemeentelijke duurzaamheidsbeleid en Samen Duurzaam Zeist.” Tegelijkertijd wordt gesproken over:

“Wij vinden biodiversiteit belangrijk en schetsen daarom in dit plan de mogelijkheden voor het vergroten van de biodiversiteit in Zeist en de acties die wij de komende periode in de buitenruimte gaan nemen om de biodiversiteit te verbeteren.”

Het document is kennelijk *tegelijk een eindrapport, een visie (met handvatten voor beheer van buitenruimte) en een plan*. Dit lezende slaat de verwarring toe: wat is het document nu eigenlijk en wie heeft het geschreven? Een rapport van een onafhankelijk onderzoeks- c.q. adviesbureau, een visie van de gemeente of een plan dat uitgevoerd gaat worden met alle kenmerken van dien. De “wij-stijl” maakt het niet helderder. Of de schrijvers hebben zich op de stoel van de gemeentelijke overheid ‘genesteld’ of de gemeente (als opdrachtgever en als overheid) heeft de tekst bewerkt. Waarschijnlijk is het laatste gebeurd, mogelijk in overleg met het bureau Waardenburg.

Onduidelijke beleidsmatige en juridische status

Dit alles doet niets af aan de kwaliteit van het document, maar wel aan de beleidsmatige en juridische status en betekenis ervan. Door het rapport een visie te noemen kan de gemeente daaruit putten wat zij goeddunkt. Ook kunnen direct belanghebbenden geen bezwaar- en beroepsprocedures voeren over voornemens in dit beleidsdocument. Dat is op zich terecht want er staan geen harde plannen in het rapport, wel mogelijkheden en ‘handvatten’.

Maar door het document ook een plan te noemen kunnen de gemeente en andere terreinbeheerders het naar keuze gebruiken als basis voor beheeracties van de buitenruimte zonder last te hebben van direct-belanghebbenden. Het is toch immers een visie? Dat wordt waarschijnlijker zodra de omgevingswet en de omgevingsvisie Zeist per 2021 (experimenteel) worden toegepast. De wet biedt dan nog meer beleidsvrijheid aan de gemeente.

Stichting Beter Zeist noemt dit eindrapport als voorbeeld hoe zoiets niet moet worden gepresenteerd. Door zo “beleidsmatige verbindingzones” te creëren weet niemand meer waar een onafhankelijk opgesteld onderzoeks- en/of adviesrapport ophoudt en waar het overheidsbeleid begint. Wij (Stichting Beter Zeist) zien dat meer gebeuren bij de gemeente¹⁾. Dat is slecht voor de aanspreekbaarheid van de overheid en voor de rechtszekerheid van de burgers en andere belanghebbenden. Het tast het vertrouwen in de overheid aan en het kan veel extra geld kosten zoals uit de noot blijkt.

Verzoeken

- *Wij verzoeken het college dan ook in het vervolg de onafhankelijkheid van onderzoeks- en adviesrapporten te garanderen en de beleidsmatige en juridische status ervan eenduidig te benoemen.*
- *Wij verzoeken het document door te lichten op deze onduidelijkheden en het document alleen als eigen visie te presenteren.*

¹⁾ Denk bijvoorbeeld aan de Centrumvisie 2015. Tegen deze visie konden belanghebbenden volgens de wet- en regelgeving geen bezwaar maken. De visie werd later ten onrechte als een uitwerking van het Gemeentelijk verkeers- en Vervoersplan gepresenteerd waartegen toen geen bezwaar meer open stond. Maar tegen een vastgesteld plan kan wettelijk binnen zes weken wel bezwaar en beroep worden aangetekend. Maar wat kun je als belanghebbende nog doen als het formeel-juridisch gezien toch een vastgestelde visie is? Alleen over aparte verkeersbesluiten konden toen nog bezwaren worden ingediend. Dit ‘spelletje’ met de bevolking heeft de raad laten gebeuren en kostte de gemeente uiteindelijk vele miljoenen euro en de uitgaven lopen nog steeds door

Enkele opmerkingen over de inhoud

- S.v.p. nader uitwerken van de *landschaps-ecologische grondslag* van de visie.
- Graag verwijzen naar toegankelijke informatie over *terminologie* zoals doelgroepsoorten, gidsoorten, ambassadeurssoorten, provinciale aandachtsoorten en iconsoorten; idem *de relatie aangeven van deze soorten met algemeen voorkomende soorten en met biodiversiteit*.
- *De opsommingen van deze soorten per deelgebied* zijn niet altijd voldoende indicatief. Neem deelgebied 8 Zeist Noordwest. Daar komen langs de Utrechtseweg op grote schaal stinsenplanten voor, nestelen er regelmatig (rans)uilen (ook in tuinen), komen er veel vleermuizen voor (er zijn daarvoor zelfs vele vervangende nestkasten opgericht) en verblijft er in de Dichtersbuurt en Nieuweroord e.o. (deelgebied 11 Zeist Zuid-West) een grote kolonie kauwen. Die nestelen vooral in niet afgesloten schoorstenen. Voorzorgsmaatregelen zijn geboden om deze kolonie te laten voortbestaan. Dat kan door ongebruikte schoorstenen niet onnodig af te sluiten en daarop voorlichting en regelgeving te richten.
- *Participatie van inwoners en organisaties bij een dergelijke inventarisatie van soorten* is belangrijk. Daar is onvoldoende gebruik van gemaakt. Het gebruik van 'storymaps' is een interessant middel maar is daartoe niet genoeg. En een extern bureau kan meestal maar op enkele dagdelen in een seizoen waarnemingen verrichten en vaak alleen op openbaar toegankelijke terreinen.²⁾
- Het aantrekken van een fulltime ecooloog is essentieel om het gemeentelijk natuur- en biodiversiteitsbeheer vorm te geven. Daar hebben de groene organisaties allang op aangedrongen.
- Er is *meer relevante literatuur* beschikbaar dan in de literatuurlijst is genoemd, zie ook het commentaar van Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zoals opgenomen in de reactienota van 2 december 2020, pag. 6 e.v.

2. Raadsvoorstel Biodiversiteitsvisie Zeist

Onduidelijke beleidsmatige en juridische status

De onduidelijkheid over de beleidsmatige en juridische status van de visie en de betekenis ervan zien we ook terug in het raadsvoorstel. Wat te denken van de volgende zin (inleiding 2^e alinea met onderstreping door Beter Zeist). *“Een volgende stap is een verbreding van dit biodiversiteitsplan naar een bredere, meer integrale visie, die de gemeente kan gebruiken als kader voor haar biodiversiteitsbeleid.* Een visie die een plan is en vervolgens verbreed wordt naar een integrale visie die gebruikt kan worden als beleidskader? Gaat het om een vorm van iteratieve beleidsontwikkeling? De gemeente

²⁾ Zo is in het verleden een inventariserend rapport over de omgeving van het Rabo Facet terrein en Eikenstein opgesteld waarin toen de massaal voorkomende beschermde rode bosmier (meer dan 20 grote nesten) **niet** werd vermeld. Op basis daarvan konden in 2007/2008 ingrepen worden uitgevoerd die de kolonie opdeelden en verzwakten. De verfraaiing met rododendronstruiken en cultuurplanten en het daarvoor benodigde grondwerk werd bekostigd door de tegenoverliggende ABN-AMRO-bank. Het betrof een van de 3 grote kolonies bosmieren in Nederland, waarvan die in Zeist nota bene binnenstedelijk aanwezig was. Deze unieke kolonie is mede door falend onderhoud en beheer van de gemeente te gronde gegaan.

Zeist als lerende organisatie staat voor niets, maar voor eenvoudige lezertjes is het abracadabra.

Wel is het duidelijk dat echte planvorming op basis van de visie voorlopig uitblijft. Onder “Verdere proces” staat namelijk (pag. 2): *“Na vaststelling en het beschikbaar komen van de financiële middelen beginnen we aan het inplannen van de maatregelen en het informeren van onze inwoners.”* Ook op pagina 2 staat onder “inleiding” dat de visie *gericht is op concrete uitvoering, beheer en onderhoud.* Hieruit valt af te leiden dat op basis van de visie maatregelen worden uitgevoerd zodra er budget beschikbaar is. Dus geen invloed van inwoners op de uit te voeren maatregelen. Wel zullen zij geïnformeerd worden over de vaststelling en de uitvoering van de maatregelen. Daarvoor wordt een communicatieplan opgesteld. Overigens zullen voorstellen van de tijdelijke Inwoners Advies Commissie (IAC) voor “Samen in Balans” in hun uitwerking worden “meegenomen in de maatregelen”.

Hoe dan ook: er wordt formeel een stap overgeslagen in de beleidsbepaling. De inwoners en andere belanghebbenden moeten maar afwachten wat er uitgevoerd wordt. En als er genoeg budget zou zijn de raad wellicht ook.

Financiën

Gezien de brede reikwijdte en de voorstellen van het rapport Waardenburg was de verwachting hoog gespannen voor het gereserveerde budget. Afgezien van een incidentele impuls gedurende 4 jaar van 50.000 euro per jaar, moet alles structureel financieel neutraal plaatsvinden. De dekking daarvoor is 20.000 euro uit het budget van de Brede Milieuvisie (of moet het 200.000 zijn?). Daarbij zou fasering van het werk en de aanpak “werk-met-werk maken” kunnen helpen. In een ander lettergrootte staat aangegeven: “Prioritering van de maatregelen passen we aan aan de beschikbare middelen. Deze prioritering is nog niet gemaakt en dus ook nog niet gecommuniceerd.” Deze tekst is kennelijk later ingevoegd maar maakt ook duidelijk dat er in feite geen structureel budget beschikbaar is. Dat geldt ook voor de door de IAC voorgestelde groenmanager.

Uitvoering rapport Waardenburg blijft uit

Volgens het raadsvoorstel wordt het werk in feite beperkt tot ecologisch beheer van het gras en het vergroenen van zinloze verharding. Waar blijven de door bureau Waardenburg voorgestelde 18 “natuuroversteekplaatsen”? En de vele andere voorstellen van de visie (paragraaf 1.3 en hoofdstukken 3 en 4) en te gebruiken “handvatten”? Hoe wordt bijvoorbeeld op het voorstel gereageerd om oude bomen (zoals in een bos(je) te laten staan, bijvoorbeeld door toepassing ‘breuksnoei’. Zoiets vergt aanpassing van het bomenbeheer.

Informeel hebben wij begrepen dat het een aanwijzing of opdracht was die de reikwijdte van het raadsvoorstel bepaalde. De maatregelen mochten kennelijk zo weinig mogelijk invloed hebben op het huidige RO-beleid van de gemeente. Maar zo’n beperking zou de raad juist moeten aanpassen. Een reactie dat een brede aanpak van biodiversiteit niet past in de opdracht is ons inziens onacceptabel. Het gaat immers om een visie die ook door de raad en de samenleving ondersteund moet worden. In de reactienota van 2 september 2020, pagina 2 wordt deze kritiek zonder enige inhoudelijke reactie voor kennisgeving aangenomen c.q. ter zijde gelegd. Overigens gebeurde dat toen met veel meer punten van kritiek

3. Opgave biodiversiteitsbeleid

Eigenlijk zouden alle punten van het rapport c.q. de visie moeten worden langsgelopen en uitgewerkt in een *biodiversiteitsplan*. Daarin zou het onder meer gaan om verwachte effecten, belangrijkheid en urgentie (prioritering en fasering), uitvoerbaarheid en relatie met andere beleidsvelden. En in dat verband ook met de *algemene invloeden op biodiversiteit*. Wat gaat Zeist ook aan de majeure invloeden doen, hoe, op welke termijn met welk budget? En wie voert welk onderdeel uit, zie paragraaf 1.5 van de visie. Dat zouden o.i. de centrale vragen moeten zijn die ook in relatie tot ander beleid kan worden beantwoord. Denk aan waterhuishouding zoals verdroging en infiltratie, waterkwaliteit, kwaliteit van bodem (degradatie) en atmosfeer (luchtverontreiniging) en de aspecten van ruimtelijke ordening³).

Op welke wijze wil de gemeente effectief haar beleid vormgeven voor de ca. 50% buitenruimte die in beheerd wordt door of vanwege *private eigenaren*?

Daarbij zou niet alleen de nadruk moeten liggen op het *behoud* van bestaande plekken met biodiversiteit, maar ook met het *ontwikkelen* van dergelijke plekken in woonwijken waar weinig van zulke plekken aanwezig zijn, zoals het centrum van Zeist. Dat heeft dus te maken met RO. En zoiets is dan gelijk te combineren met maatregelen voor klimaatadaptatie (groenblauwe oasen in de stedelijke woestijnen).

Op basis van zo'n opgezet plan kan vervolgens een meerjarenbudget worden vrijgemaakt. Het gaat daarbij om te doen wat je als gemeente in de visie zegt. Dat in plaats van aan 'cherry picking' te doen op basis van een ontoereikend budget.

4. Conclusies en aanbevelingen

- Alle respect voor de inhoud van het rapport van Waardenburg. De winst is dat we nu weten wat de gemeente zou kunnen (en eigenlijk moeten) doen. *Wel kan het rapport nog op enkele punten worden aangevuld*, zie pag. 2/3 van deze inspraakreactie.
- Geen begrip voor de *beleidsmatige en juridische status* van het rapport en van het raadsvoorstel. Dat moet worden verhelderd.
- Verbijstering en plaatsvervangende schaamte over het gebrek aan daadkracht en budget voor een zo'n belangrijk thema. Neem als Zeist een voorbeeld aan de gemeente Amstelveen. Die past al vanaf het jaar 1963 ecologisch beheer feitelijk en met succes toe. Zeist: geef echt *prioriteit aan biodiversiteit* in plaats van aan 'window dressing' te doen.
- Zorg als gemeente Zeist op basis van de nog iets aangevulde visie voor een *operationeel uitvoeringsplan met voldoende meerjarenbudget en inspraak*.
- En vervolgens *minimaal vierjaarlijks een uitvoeringsprogramma* met voldoende budget en inspraak.
- Het aantrekken van een fulltime ecooloog om het gemeentelijk natuur- en biodiversiteitsbeheer vorm te geven.
- Verwerk de hoofdlijnen van de visie in de omgevingsvisie Zeist als beleidskader voor de toekomst.

Het is de moeite waard. Met een college waarvan 1 tot 2 leden representanten zijn van partijen die een groen beleid propageren moet dat kunnen lukken.

³ En bijvoorbeeld de invloed van allerlei stoffen zoals bestrijdingsmiddelen (zoals neonicotinoïden) die instellingen en particulieren gebruiken en die zich verspreiden in de natuur. En niet te vergeten allerlei schuttingen en hekken die voor veel diersoorten een onneembare hindernis vormen.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in purple ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke at the bottom.

Stichting Beter Zeist,
Egbert Visscher